

Verslag – Vierde bijeenkomst Maatschappelijke Klankbordgroep Kennisprogramma Zeespiegelstijging (MKBG KP ZSS)

Maandag 16 oktober 2023
14.00-15.00 uur
Digitaal via Microsoft Teams

Aanwezig:

Jannes van Hove (Brabantwater)
Geert Snoeij (Koninklijke Binnenvaart Nederland)
Michiel Kool (Watersport Verbond – regioteam Noordzee en commissie vaarbelangen Nederlandse Vereniging van Toerzeilers)
Loeki Vos (Dunea)
Louise Veerbeek (ministerie Infrastructuur en Waterstaat, DGWB, KP ZSS)
Laura Plezier (ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, DGWB, KP ZSS)
Vylon Ooms (Verbond van Verzekeraars)
Peter Salverda (Vitens)
Bas Bijl (Waddenvereniging)
Jan Ribberink (Gasunie)
Femke Zijpp (PWN)
Bas Roels (Wereld Natuur Fonds)
Flos Fleischer (Blauwe Hart Natuurlijk)
Sander Dekker (TBI Holdings B.V., namens Bouwend Nederland)
Leonie van der Voort (Cascade)
Marc Janssen (Stichting Duinbehoud)
Roel Valkman (TwynstraGudde, Voorzitter)
Sam Robroek (TwynstraGudde, Secretaris)

Afgemeld:

Koen Zuurbier (PWN)
Ewout van Galen (Stichting de Noordzee)
Desiree de Berk en Hedwich Kuipers (Watersport Verbond)
Gijs Kloek (Achmea)
Anke Dielissen (de Ark)
Andre Vollebregt (Waterbouwers)

Agendapunt 1. Opening, kennismaken en mededelingen

De nieuwe voorzitter Roel Valkman (TwynstraGudde) heet de aanwezigen welkom, legt uit dat dit de vierde bijeenkomst is van de maatschappelijke klankbordgroep zeespiegelstijging. De bijeenkomst is dit keer digitaal en ingekort vanwege het beperkte aantal agendapunten. Een uitgebreidere fysieke bijeenkomst zal in december worden gepland. Roel Valkman (voorzitter MKBG) en Sam Robroek (secretaris MKBG) stellen zich voor, waarna een voorstelronde langs alle deelnemers van de bijeenkomst volgt.

Verslag bijeenkomst 6 juli

De voorzitter vraagt of iedereen akkoord is met het verslag van de bijeenkomst op 6 juli en of er nog opmerkingen over zijn (die zijn er niet). Het verslag zal meegestuurd worden met het verslag van deze bijeenkomst op 16 oktober.

Impactanalyse Zeespiegelstijging RWS

RWS start binnenkort met de impactanalyse Zeespiegelstijging. Tijdens de vorige bijeenkomst is gepolst of er organisaties zijn die geïnteresseerd zijn en betrokken willen worden. RWS geeft echter aan dat zij ervoor gekozen hebben om de impactanalyse uit te voeren met wetenschappelijke experts op de verschillende onderdelen en criteria die in de impactanalyse geformuleerd staan. In het onderzoek is geen ruimte voor participatie en meedenken vanuit de MKBG.

Er zal wel een consultatie plaatsvinden als het rapport gereed is ten behoeve van besluitvorming. Op het vervolg heeft RWS nog onvoldoende zicht en dit is nog geen onderdeel van de opdracht aan het bureau (nog onbekend) dat de impactanalyse zal uitvoeren en begeleiden. Tijdens het laatstgenoemde proces is er eventueel wel ruimte voor consultatie door de MKBG.

Aanbesteding is nog niet rond, dus het is nog niet bekend wie de opdracht gaat uitvoeren.

*Er wordt gevraagd door Bas Roels (Wereld Natuur Fonds) of het actief gedeeld kan worden als de aanbesteding rond is en via de wetenschappelijke experts vragen of er nog inbreng vanuit de MKBG nodig is. **Antwoord:** Dit is ondertussen nagevraagd aan RWS: zodra het openbaar kan worden zal RWS de lijst van wetenschappelijke experts delen, evenals de opdrachtschrijving, de planning en de naam van het bureau dat de impactanalyse gaat uitvoeren.*

Agendapunt 2. Voorstel aanpak nieuwe voorzitter

Het werkplan wordt de komende maand ontwikkeld en zal tijdens de eerstvolgende fysieke bijeenkomst gedeeld worden met de MKBG. Dit werkplan zal gaan over 2024 met een doorkijk naar 2025. Hierbij is vanzelfsprekend ook ruimte voor de wensen en de behoefte van de MKBG-leden. De voorzitter en de secretaris zullen in de komende weken individueel kennismaken met de leden om te horen welke wensen en behoefte er zijn voor de MKBG. Wat willen de leden halen en wat willen zij brengen?

De voorzitter heeft de ambitie om de relatie tussen KPZSS en de MKBG zo vorm te geven dat er sprake is van wederkerigheid in:

- Het delen van kennis
- Het doorwerken van kennis in handelingsperspectieven in praktijk
- Het reflecteren op en adviseren over het KPZSS

De ambitie voor de maatschappelijke klankbordgroep is dat het een inspirerende plek is waar kennis wordt gedeeld: nieuwe wetenschappelijke kennis uit het KPZSS, maar ook praktische kennis en kennisvragen over de gevolgen van zeespiegelstijging op de verschillende sectoren.

Dit zal worden gedaan onder andere door middel van verhalen, het liefst op locatie. De MKBG is meer dan een plek waar de leden louter geïnformeerd worden. De voorzitter zal ervoor zorgen dat deze wederkerigheid op gang komt en een rode draad vormt tijdens de themabijeenkomsten.

We denken aan het organiseren van themabijeenkomsten, bijvoorbeeld over vitale en kwetsbare functies, natuur en recreatie, of bijvoorbeeld de koers Water en bodem sturend.

Kortom, genoeg ideeën waarover de voorzitter graag met de leden in gesprek gaat. Hiervoor zal de secretaris de leden binnenkort uitnodigen.

Agendapunt 3. Toelichting Tussenbalans KPZSS voor Tweede Kamer (door Hennie Roorda IenW DGWB)

IenW is druk bezig met de laatste loodjes betreffende de tussenbalans en de bijbehorende brief naar de Tweede Kamer.

Hennie Roorda (IenW) geeft aan dat er niet alleen gekeken wordt naar het huidige systeem en de huidige aanpak waterveiligheid en zoetwaterbeschikbaarheid, maar er wordt ook gekeken naar de verdere toekomst (alternatieve strategieën voor de lange termijn). De informatie van de tussenbalans en de eindresultaten van het KPZSS wordt in 2026 o.a. gebruik voor de herijking van het deltaprogramma en andere beleidsaanpassingen.

Co Verdaas volgt in december Peter Glas op als nieuwe Deltacommissaris.

Hennie Roorda (IenW) benadrukt dat de zeespiegelstijging de druk op het zoetwatersysteem en het zoetwateraanbod vergroot.

Technisch gezien kunnen primaire keringen waarschijnlijk 3 meter zeespiegelstijging aan. Maar dat vraagt nog nader onderzoek (wat zijn de maatschappelijke consequenties) en forse inspanning. De huidige aanpak biedt hierin mogelijkheden.

*Er wordt gevraagd door Flos Fleischer (Blauwe Hart Natuurlijk) of dit over 2100 gaat. **Antwoord:** Ja dat klopt, de huidige aanpak is gericht op 2050 (HWBP). Wat we zien is dat de huidige systemen een zeespiegelstijging van 3 meter aan kunnen, hierbij zijn wel extra maatregelen nodig (die technisch mogelijk zijn) bovenop het huidige HWBP.)*

*Er wordt gevraagd door Jan Ribberink (Gasunie) of de nieuwe scenario's van het KNMI verwerkt zijn in de tussenbalans. **Antwoord:** Het kennisprogramma heeft per meter gekeken wat Nederland aankan. Dit kan gekoppeld worden aan de nieuwste inzichten vanuit het KNMI zodat de nieuwste scenario's hierin kunnen worden meegenomen en er een vertaling kan worden gemaakt naar de tijd waarin zich dat mogelijk gaat voordoen.*

De beschikbaarheid van zoetwater staat nu al onder druk door verzilting en dat wordt met zeespiegelstijging erger. In november verschijnt de tussenbalans met de nieuw verwerkte KNMI-scenario's. Er komt ook een online folder met de onderzoeksresultaten tot nu toe, en daarnaast een goed leesbaar eindrapport.

Er wordt ook een aanbiedingsbrief van het kabinet aangeboden aan de Tweede Kamer samen met de tussenbalans. Met hierin aangeven wat de tussenbalans betekent voor het vervolg van het kennisprogramma.

*Er wordt gevraagd door Sander Dekker (TBI Holdings B.V., namens Bouwend Nederland) of er in de aanbiedingsbrief naar de Tweede Kamer ook ingegaan wordt op eventuele ruimtelijke implicaties. **Antwoord:** In het KP ZSS wordt gekeken naar de houdbaarheid van het huidige systeem en dat dit ruimtelijke reserveringen vraagt. Om te kunnen beoordelen of het haalbare oplossingen zijn zullen we de ruimtelijke aspecten ook mee moeten nemen, dit volgt later.*

Hennie Roorda (IenW) presenteert de beoogde onderzoeken:

- Maatschappelijke effecten van zeespiegelstijging en effecten op functies zoals wonen, landbouw, drinkwaterwinning en natuur
- Verder ontwikkelen van alternatieve strategieën voor lange termijn
- Ontwikkelen van adaptatiepaden van huidige aanpak naar lange termijn strategieën
- Analyses stormvloedkeringen
- Onderzoek naar effecten ZSS op regionale watersystemen (kwaliteit en kwantiteit)
- Onderzoek naar verziltingsbeperkende maatregelen (bijvoorbeeld in het opereren van sluizen)
- Onderzoek naar de invloed van de zoutindringing langs de kust op de zoetwaterlenzen en drinkwaterwinlocaties in de duinen
- Bestuurskundige verkenning: (besluitvormings-)processen, uitvoerbaarheid van de maatregelen, risicoperceptie benodigde draagvlak in de samenleving.

*Er wordt gevraagd door Flos Fleischer (Blauwe Hart Natuurlijk) waarom er staat dat natuur als functie wordt omschreven. Er wordt geadviseerd dit onder een apart kopje op te nemen, als basisvoorwaarden en niet als functie wordt opgenomen. **Antwoord:** Er wordt mee bedoeld dat we goed moeten onderzoeken wat het effect is op natuur. De suggestie zal worden meegenomen, net als voor bijvoorbeeld drinkwater.*

Er wordt aangegeven door Bas Roels (Wereld Natuur Fonds) dat bij de houdbaarheidsanalyse van het huidige systeem rekening moet worden gehouden met de mogelijkheid van het loslaten van het huidige systeem (zoals het toepassen van natuurherstel)

Er wordt ook een suggestie gegeven door Sander Dekker (TBI Holdings B.V., namens Bouwend Nederland) dat er meer de nadruk moet liggen op 'nature based solutions' en werken met de natuur en dit dus ook op te nemen niet alleen aan de effecten kant maar ook aan de oplossings-kant.

*Er wordt ook een vraag gesteld door Roel Valkman (Voorzitter) hoe de beoogde onderzoeken zich verhouden tot de impactanalyse, is dit hetzelfde? **Antwoord:** Er wordt aangegeven dat de beoogde onderzoeken in de tweede fase niet allemaal onderdeel zijn van de*

*Er wordt gevraagd door Marc Janssen (Stichting Duinbehoud) naar de fysieke gevolgen voor de zeespiegelstijging in de Noordzee (zoals de zandtransporten & zandbanken, de effecten op het slibtransport in de Noordzee, de frequentie van stormen en de golfoploop). **Antwoord:** Hennie Roorda (IenW) is niet bij deze inhoudelijke onderzoeken betrokken. Bij RWS zal navraag worden gedaan of deze onderzoeksvragen worden meegenomen (dit volgt later).*

Hennie Roorda (IenW) presenteert de beoogde vervolgacties:

- IenW gaat met waterschappen en provincies zorgen voor klimaat robuuste reserveringszones langs keringen
- Voorlopig niet toestaan zeewaartse ontwikkelingen conform WBS
- Extra ruimtelijke reserveringen voor zandwinlocaties in Noordzee borgen in herijking partiele herziening van het Programma Noordzee 2022-2027
- Noodzakelijke verziltingsbeperkende maatregelen bij sluizen treffen
- Adaptatiecheck ontwikkelen: Toetsen of ontwerp ook bij versnelde klimaatverandering het beste ontwerp is voor een gebied of dat er aanpassingen nodig om project klimaat robuuster en/of toekomstbestendiger te maken.
- Dit doen we d.m.v. pilots

Er wordt aangevuld door Bas Bijl (Waddenvereniging) dat er wordt gekeken naar het HWBP en natuurontwikkeling, om deze ontwikkelingen elkaar te laten versterken. Dat gebeurt met een pilot in de Waddenzee en een pilot in de Overijsselse-vecht delta, dit wordt ook gepresenteerd tijdens het Deltacongres op 9 november.

Er wordt aangegeven door Flos Fleischer (Blauwe Hart Natuurlijk) dat ook in het IJsselmeergebied buitendijkse ontwikkelingen niet zijn toegestaan.

*Er wordt gevraagd door Marc Janssen (Stichting Duinbehoud) of de acties gekoppeld worden aan de nieuwe nota ruimte. **Antwoord:** Hier is het kennisprogramma bij betrokken en er vindt afstemming plaats. Er wordt getracht dit te borgen in de nieuwe nota ruimte.*

*Er wordt gevraagd door Geert Snoeij (Koninklijke Binnenvaart Nederland) naar voorbeelden van noodzakelijke verziltingsbeperkende maatregelen bij sluizen en de invloed op de logistiek. **Antwoord:** Er wordt aangegeven dat er een aantal technische oplossingen zijn die hier ook in kunnen worden voorzien (zonder logistieke beperkingen).*

*Er wordt gevraagd door Bas Roels (Wereld Natuur Fonds) naar een tijdslijn waarin de vervolgonderzoeken en acties gezet gaan worden. Omdat er in januari ook gestart gaat worden met het kennis- en innovatieprogramma natuurlijke oplossingen waarin adaptatiepaden naar voren komen. **Antwoord:** Zodra de planning er is wordt deze gedeeld, dit wordt zo snel mogelijk scherp gemaakt.*

Marc Janssen meldt zich namens stichting Duinbehoud aan voor de pilot op Schiermonnikoog.

*Er wordt aangegeven door Bas Roels (Wereld Natuur Fonds) dat er in de opsomming kwaliteit van leven nog mist. Nog een vraag over lange termijn verkenningen, hoe ziet de planning eruit? **Antwoord:** Het is de bedoeling dat de consortia in*

december hun bevindingen over de lange termijn oplossingen gaan presenteren. De bevindingen zullen onderzocht moeten worden en dit wordt verder opgepakt samen met de deltacommissaris.

Laura Plezier (IenW) geeft aan dat in het congres ZSS in maart zal er aandacht gegeven worden aan de uitkomst van de lang termijn opties.

Agendapunt 4. Rondvraag en afsluiting

Laura Plezier (IenW) geeft aan dat er tijdens het deltacongres op 9 november een deelsessie plaatsvindt over ZSS en nodigt de klankbordgroepleden uit om hieraan deel te nemen.

Er wordt nog een verzoek gedaan door Bas Roels (Wereld Natuur Fonds) dat er meer zicht op het proces nodig is met betrekking tot de lange termijn verkenningen en gevraagd wordt wanneer hier input op gegeven kan worden (voordat dit naar de Tweede Kamer gaat). Hennie Roorda (IenW) geeft aan dat hier tijdens het proces nog voldoende ruimte voor is voor de klankbordgroepleden om hier input op te geven.

Eind 2023 en/of begin 2024 zullen de resultaten van de consortia bekend gemaakt worden.

Er wordt benadrukt door Leonie van der Voort (Cascade) dat het goed is dat er extra ruimte op zee word gereserveerd om zand te winnen. Pleidooi is om zoveel mogelijk zand dichtbij de kust te winnen (om transport te voorkomen)